

„Rażąco niska cena” w ofercie na wykonanie robót budowlanych cz. I Przetarg i umowa

1. Wprowadzenie

Dla oceny czy cena ofertowa nosi znamiona rażąco niskiej ceny, należy zdefiniować niektóre pojęcia i odnieść je do określonych przepisów prawa.

Ustawa *Prawo zamówień publicznych* (Pzp)¹ definiując pojęcie robót budowlanych odsyła do *Prawa budowlanego*² (zob. art.2 pkt 8 ustawy Pzp). Powyższy przepis dopuszcza możliwość łączenia dwóch umów o dzieło: umowy o roboty budowlane i umowy o prace projektowe w budownictwie (czego nie należy rozumieć jako definicji szerszej od pojęcia robót budowlanych, zapisanego w Prawie budowlanym).

Inna grupa przepisów (podatkowych) umowę o prace projektowe traktuje jako usługę. Podobną klasyfikację przyjmuje ustawa Pzp, kiedy przedmiotem zlecenia są prace projektowe (zob. Wspólny Słownik Zamówień). Definicji robót budowlanych nie zmienia również zapis art.2 pkt 8 ustawy Pzp przez stwierdzenie, że roboty budowlane mogą być realizowane przez osobę trzecią. Zapis ten odnosi się do koncesjonariusza, który wynagrodzenie za roboty budowlane otrzymuje w postaci prawa do czerpania korzyści z wybudowanego obiektu, czy robót budowlanych.³

Umowa o roboty budowlane jest jednym z rodzajów umów o dzieło, co oznacza, że obiekt lub robota budowlana po odbiorze musi nadawać się do eksploatacji lub użytkowania w sposób samoistny, tzn. niezależny od innych „części”. Roboty specjalistyczne (elektryczne, wodno-kanalizacyjne, itp.) składające się na obiekt budowlany lub też stanowiące jego przynależność, np. linie zasilające, drogi wewnętrzne, dojścia i dojazdy, a także niekiedy mała architektura - nie spełniają definicji „części”, stąd są elementem budynku czy budowli.

Prawo zamówień publicznych dopuszcza możliwość realizacji obiektu budowlanego przez wielu wykonawców. Według tego prawa mogą oni występować wspólnie (konsorcjum), mogą też otrzymać zamówienie w danym obiekcie w innym przetargu (przetargach) na roboty specjalistyczne. Roboty specjalistyczne zlecone w wyodrębnionych postępowaniach to m.in. wykonywanie:

- robót ziemnych i fundamentowych,
- robót wykończeniowych,
- robót elewacyjnych (osobno lub łącznie z rusztowaniem), itp.

Z tego też powodu ustawa Pzp dopuszcza taki podział zamówienia (pod warunkiem sumowania wszystkich robót składających się na obiekt budowlany, dla wyboru właściwego trybu zamówienia), co nie oznacza, że przez taki podział zmienia się definicja robót budowlanych czy definicja umowy o dzieło. Wszystkie ww. roboty składają się na dzieło, stąd też każdy z wyodrębnionych wykonawców jest realizatorem umowy o dzieło.

Z uwagi na skomplikowany pod względem technicznym i technologicznym sposób realizacji dzieła (obektu budowlanego, roboty), do wyjątków należy zaliczyć odrębne zlecenie poszczególnych rodzajów robót budowlanych wykonawcom branżowym. Rozsądny zamawiający (z uwagi na uwarunkowania rękojmi i gwarancji jakości) będzie dążył do realizacji obiektu budowlanego przez jednego wykonawcę. Prawo nie zabrania, aby tym wykonawcą była jednostka, która w jednym przetargu przyjęła na siebie obowiązek opracowania dokumentacji projektowej, wykonania robót budowlanych oraz pierwszego wyposażenia obiektu (np. w meble, sprzęt komputerowy itp.). Prawo dopuszcza też, aby ta jednostka korzystała z pomocników (podwykonawców, dostawców, usługodawców itp.), którzy na zlecenie tej jednostki wykonują roboty budowlane składające się na przedmiot zamówienia. Prawo nie zabrania, aby wykonawca robót był autorem (lub zamawiającym) dokumentacji projektowej, czy organizatorem procesu inwestycyjnego (wykonawca bez sił własnych).

Z uwagi na minimalną (w stosunku do wartości robót budowlanych) wartość (cenę) prac projektowych - w umowie nie dokonuje się rozdziału zamówienia na: roboty budowlane i usługi projektowe. Natomiast błędem jest utożsamianie prac projektowych z robotami budowlanymi. Prace projektowe w budownictwie są przynależne do robót budowlanych, ale nie są tymi robotami.

2. Rażąco niska cena

Przepis art.89 ust.1 pkt 4 ustawy Pzp nakazuje zamawiającemu odrzucenie oferty zawierającej rażąco niską ceną w stosunku do przedmiotu zamówienia. To nowe rozwiązanie prawne ma zapobiegać eliminowaniu z rynku wyko-

nawców kalkulujących cenę w sposób odzwierciedlający wartość przedmiotu zamówienia - przez wykonawców stawiających sobie za cel „wyrugowanie” z rynku konkurentów, lub wykonawców którzy:

- 1) pomylili się w rachunku kalkulacyjnym (niekiedy celowo),
- 2) świadomie oferując cenę zaniżoną liczą na to, że w czasie realizacji robót wymuszają na zamawiającym podwyższenie ceny umownej (zasada „palca”).

Ogólnikowy zapis pojęcia rażąco niskiej ceny w ustawie Pzp, brak definicji ceny rażąco niskiej, brak odniesienia rażąco niskiej ceny do wartości, brak doświadczenia i wiedzy arbitrów w sposobie kalkulowania ceny na roboty budowlane - powoduje, że nieuczciwi wykonawcy bezkarnie eliminują z rynku konkurentów, aby „za chwilę” podwyższyć swoje ceny dwukrotnie. Dla oceny rażąco niskiej ceny na roboty budowlane wymagana jest specjalistyczna wiedza w zakresie sposobów i technologii wykonywania robót budowlanych. Kosztorys na roboty budowlane zawiera kilkadziesiąt lub kilkaset pozycji kalkulacyjnych składających się na obiekt lub robotę budowlaną.

Na cenę kosztorysową składają się dwa składniki:

- 1) ilość robót wyliczona w przedmiarze robót przez najwyższej klasy fachowca posiadającego wiedzę i doświadczenia w sposobie budowania,
- 2) wartości kosztowe, czyli:
 - koszt pracy robotników „produkcyjnych” zatrudnionych na budowie,
 - koszt pracy sprzętu i transportu technologicznego w rodzaju i ilościach wynikających z normatywu lub niezbędnego do realizacji określonych w przedmiarze ilości robót,
 - koszt materiałów (w rodzaju i ilości wynikającej z normatywu lub niezbędnych do realizacji określonych w przedmiarze robót) - zarówno podstawowych, jak i pomocniczych (np. woda, materiały używane do „deskowania”, zabezpieczenia, mocowania, scalania itp.),
 - koszt dostarczenia materiałów podstawowych i pomocniczych z miejsca zakupu na plac budowy,
 - oraz koszty pośrednie (inne koszty przyjmującego zamówienie), na które składają się koszty ogólne budowy i koszty zarządu.

Zgodnie z dyspozycją art.28 ust.3 ustawy o rachunkowości⁴ wykonawca ma obowiązek odnosić ww. koszty na wyodrębnione konta, stąd może przeprowadzić dowód o udziale określonego kosztu w cenie całkowitej przedmiotu zamówienia.

Dla wyliczenia ceny robót budowlanych, do wartości kosztowych należy doliczyć narzut zysku i podatek od towarów i usług.

Na cenę robót budowlanych mają wpływ:

- 1) czasookres realizacji robót („krótkie budowanie - tanie budowanie”),
- 2) kwalifikacje robotników zatrudnionych na budowie,
- 3) doświadczenie kierownika budowy (robót) i majstrów,
- 4) organizacja pracy na budowie,
- 5) jakość narzędzi, sprzętu i środków transportu technologicznego,
- 6) jakość materiałów podstawowych i pomocniczych,
- 7) warunki gruntowe i pogodowe występujące w okresie budowy.

Z wieloletniego doświadczenia wynika, że średnia struktura ceny robót budowlanych jest niezmienna i wynosi dla robót inwestycyjnych:

- robocizna kosztorysowa - 8% wartości całej ceny,
- praca sprzętu i środków transportu technologicznego - 8÷10%,
- materiały podstawowe i pomocnicze - 55÷65%,
- koszty zakupu - 3%,
- narzut zysku - 5÷7%,
- koszty pośrednie - 11÷17%.

Prowadząc roboty w optymalnych warunkach (patrz wyżej) można osiągnąć korzyści w granicach 5 - 7% wartości całej ceny, co oznacza, że o tyle wzrasta zysk wykonawcy i o tyle może on oferować cenę niższą od ceny konkurentów.

Urząd Zamówień Publicznych w swoich opiniach (zamieszczonych na stronie internetowej oraz prezentowanych na łamach prasy) zaleca, by dla określenia czy cena jest „rażąco niska” przeprowadzić porównanie jej z cenami rynkowymi podobnych zamówień. W budownictwie, z uwagi na ogromne różnice w sposobie realizacji robót oraz warunki gruntowe i pogodowe, nieuprawnione jest stosowanie tego kryterium (cen rynkowych) jako jedynego kryterium stwierdzenia rażąco niskiej ceny.

Najprostszym sposobem oceny przyczyn różnic cenowych ofert jest porównanie poszczególnych elementów składających się na cenę. Jeżeli w strukturze ceny dominuje cena materiałów, to tam należy doszukiwać się manipulacji cenowej wykonawcy lub jego błędnej wyceny. Dla przeprowadzenia takiego porównania, wszyscy wykonawcy powinni kalkulować ceną ofertową na podstawie przedmiaru robót dostarczonego przez zamawiającego oraz wymagań jakościowych określonych w specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót.

3. Przyczyny różnic cenowych ofert

Podstawową przyczyną różnic cenowych ofert na roboty budowlane jest:

- 1) zła jakość dokumentacji projektowej,
- 2) katastrofalna jakość przedmiarów robót w układzie kosztorysowym („kosztorysu ślepego”⁵).

Należy przypomnieć, że do obowiązków zamawiającego należy dostarczenie wykonawcy dokumentacji projektowej, w tym przedmiaru robót w układzie kosztorysowym (zob. art.647 kc)⁶

Umowa o roboty budowlane to jeden z rodzajów umowy o dzieło, co oznacza, że dokumentacja projektowa i przedmiar robót muszą zawierać wszystkie roboty składające się na obiekt lub robotę budowlaną, gdyż z zasady umowy o dzieło wynika, że po wykonaniu obiekt ten lub robota musi być kompletna i możliwa do podjęcia eksploatacji lub użytkowania.

W tych okolicznościach (zła jakość dokumentacji) nieporozumieniem jest warunkowanie przez zamawiającego przyjęcia oferty od:

- zgody wykonawcy na cenę ryczałtową,
- potwierdzenia przez wykonawcę (w treści narzuconego przez zamawiającego projektu oferty), że przejmuje on odpowiedzialność za jakość dokumentacji projektowej, w tym przedmiaru robót i zobowiązuje się do osiągnięcia efektu rzeczowego za cenę ryczałtową.

Przyjmując tezę, że umowa o roboty budowlane to jeden z rodzajów umowy o dzieło, do wyliczenia wynagrodzenia wykonawcy w ofercie ma zastosowanie przepis kodeksu cywilnego, z którego wynika, że w ramach ceny wykonawcy należy się zwrot uzasadnionych nakładów niezbędnych do osiągnięcia rezultatu (gotowego do eksploatacji lub użytkowania obiektu lub robót) oraz innych nakładów wykonawcy (zob. ostatnie zdanie art.628 kc).

Z chwilą wejścia w życie nowej ustawy o cenach⁷, z obrotu prawnego wycofane zostały przepisy regulujące sposób sporządzania kosztorysu ofertowego. Zamawiający sektora finansów publicznych, zobowiązani do stosowania przepisów ustawy Pzp, przed ogłoszeniem postępowania przetargowego muszą opisać przedmiot zamówienia wg nakazanego sposobu (zob. art.30 ustawy Pzp) oraz określić wartość zamówienia na roboty budowlane na podstawie np. kosztorysu inwestorskiego lub w inny sposób opisany w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2004r. w sprawie metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego (...)⁸.

Z uzasadnienia przepisu rozporządzenia jw. wynika, że metody te mają na celu zorientowanie zamawiającego o przewidywanym wynagrodzeniu za przedmiot zamówienia. Z wieloletniego doświadczenia stosowania metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego wiadomo, że kosztorys inwestorski nie posiadał przełożenia na kosztorys ofertowy. Po wdrożeniu ww. przepisu i odejściu od szczegółowego kalkulowania ceny na podstawie urzędowych katalogów nakładów, należy mieć nadzieję, że wartości zapisane w kosztorysie inwestorskim zbliżą cenę tam zawartą do „ustalonej z należytą starannością” (zob. art.32 ust.1 Pzp).

Pomimo upływu prawie trzech lat do wycofania z obrotu prawnego przepisu dotyczącego metod kalkulowania ceny ofertowej na roboty budowlane⁹, u zamawiających pozostał nawyk narzucania wykonawcy metody sporządzenia kosztorysu ofertowego z wykorzystaniem nieobowiązujących dla tego kosztorysu (ofertowego) katalogów nakładów rzeczowych i wadliwych przedmiarów robót w układzie kosztorysowym, wykonanych na potrzeby sporządzenia kosztorysu inwestorskiego.

Przedmiarowanie robót z dokumentacji projektowej, a niekiedy „z natury”, to sztuka, którą może opanować jedynie osoba posiadająca wykształcenie w zakresie budownictwa, po wieloletniej praktyce na budowie i przy projektowaniu. W przeszłości w biurach projektów wyodrębniono w strukturze zatrudnienia kosztorysantów. Kosztorysantem została osoba posiadająca długoletnie doświadczenie w budowaniu i projektowaniu. Od kosztorysanta wymagano, poza umiejętnościami technicznymi, zdolności widzenia przestrzennego (trójwymiarowego). Kosztorysant zdolności tych uczył się poprzez wieloletnią praktykę na budowie i przy projektowaniu. O roli kosztorysantów w strukturze

zatrudnienia biura projektów świadczyły ich uposażenia, ustalane na poziomie starszego projektanta. W obecnych uwarunkowaniach rynku projektowego (jedno-/dwuosobowe jednostki projektowania) przedmiar robót wykonywany jest przez projektanta lub „wyspecjalizowane” podmioty gospodarcze i osoby nie zawsze posiadające umiejętności w zakresie budowania – na podstawie projektu z wykorzystaniem katalogów nakładów rzeczowych (wycofanych z obrotu prawnego dla celów sporządzenia kosztorysu ofertowego !!!), zamieszczonych w programie komputerowym „Zuzia” czy inna „Marysia”.

Z kolei zamawiający dążąc do uproszczenia rozliczeń za wykonane roboty, w tym kontroli faktycznych ilości robót składających się na obiekt budowlany (czy robotę), w SIWZ uzależnia przyjęcie do oceny tylko takiej oferty, w której wykonawca wyrazi zgodę na stosowanie w rozliczeniach ceny ryczałtowej.

Ryczałt w budownictwie jest najkorzystniejszą formą wynagrodzenia dla obu partnerów, gdyż:

- 1) w czasie realizacji robót umożliwia zamawiającemu i wykonawcy skoncentrowanie uwagi na jakości wykonywanych robót,
- 2) tylko przy tej formie wynagrodzenia wykonawca opłacany jest za myślenie - wykonawca inicjując nowe, efektywne metody i technologie robót skraca cykl realizacji robót, obniża koszty ich wykonania, a przez to staje się bardziej konkurencyjny na rynku.

Mając na względzie powyższe korzyści, wykonawca musi mieć pewność, że otrzymana od zamawiającego dokumentacja projektowa (a szczególnie przedmiar robót) ujmuje wszystkie roboty składające się na przedmiot zamówienia. Wracając do tezy, że jakość prac projektowych jest niedostateczna, a przedmiary robót nie potwierdzają uzasadnionych nakładów składających się na przedmiot zamówienia, należy zwrócić uwagę obu partnerów na przykrości, których mogą doświadczyć z tego powodu w czasie realizacji robót. W dalszym ciągu w ustawie Pzp funkcjonuje przepis ograniczający możliwości zamawiającego do rozszerzenia zakresu robót i podwyższenia ceny ponad 20% wartości wynagrodzenia umownego w trybie z wolnej ręki, Nowy przetarg na roboty nie ujęte w przedmiarze robót i wybór nowego wykonawcy robót dodatkowych, może wydłużyć termin odbioru gotowego obiektu lub robót. Utrudni też zamawiającemu egzekwowanie jego uprawnień z tytułu rękojmi lub gwarancji jakości, a ceny jednostkowe robót dodatkowych będą wyższe, co najmniej o koszt pośredni od cen jednostkowych robót zasadniczych.

W warunkach, kiedy zamawiający nie jest przekonany do jakości dokumentacji projektowej i przedmiaru zleconych do wykonania robót, dobrym rozwiązaniem jest zapisanie w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, że:

- 1) zamawiający dopuszcza wynagrodzenie kosztorysowe, które będzie miało charakter następczej orientacyjnej wartości wynagrodzenia umownego,
- 2) wykonawca jest obowiązany uzupełnić (przekazany mu w ramach SIWZ) przedmiar robót w układzie kosztorysowym, we własne wartości kosztowe, które będą obowiązywały przez cały okres realizacji robót, również do robót dodatkowych,
- 3) wykonawca który uzna, że poza robotami zapisanymi dostarczonym przez zamawiającego przedmiarze robót, muszą być wykonane inne prace warunkujące uzyskanie efektu w postaci gotowego do eksploatacji lub użytkowania obiektu lub robót - jest obowiązany roboty te opisać w odrębnym przedmiarze robót, a następnie wycenić ich koszt,
- 4) dla oceny i wyboru najkorzystniejszej oferty będą przyjmowane kosztorysy ofertowe, sporządzone ściśle na podstawie przedmiaru robót, dostarczonego przez zamawiającego w granicach np. 90 pkt ocennych. Pozostałe 10 pkt przeznaczone zostanie dla wykonawcy wskazującego (ilościowo-wartościowo) najwięcej robót dodatkowych, które muszą być wykonane dla osiągnięcia efektu rzeczowego, a nieopisanych w przedmiarze robót dostarczonym przez zamawiającego,
- 5) na wartość umowną z wybranym wykonawcą składać się będą dwie wartości:
 - a) wartość wyceniona na podstawie przedmiaru robót dostarczonego przez zamawiającego,
 - b) wartość robót wyspecyfikowana w kosztorysach dodatkowych na roboty, które muszą być wykonane dla osiągnięcia efektu rzeczowego.

Przy ocenie zasadności wyspecyfikowanych przez wykonawców robót dodatkowych, zamawiający powinien skorzystać z umiejętności osoby, która sporządzała przedmiar robót na roboty „podstawowe”. Jeżeli przy tej ocenie okaże się, że braki w przedmiarze robót były wynikiem zaniedbań autora przedmiaru robót - za weryfikację kosztorysów „dodatkowych” sporządzonych przez wykonawców, autor przedmiarów robót nie może żądać dodatkowego wynagrodzenia.

Ustalając możliwość rozliczania robót na podstawie kosztorysów powykonawczych, sporządzonych na podstawie komisyjnych obmiarów wykonanych robót, zamawiający musi upoważnić swoich inspektorów nadzoru inwestorskiego do kontrolowania rozliczeń budowy (zob. art.25 pkt 4 Prawa budowlanego).

Do obowiązków kierownika budowy (robót) należy prowadzenie dokumentacji budowy (zob. art.22 pkt 2 Prawa budowlanego), w tym ksiąg obmiaru, do których co najmniej raz w miesiącu zapisywane są rodzaje i ilości robót wykonanych w tym okresie oraz zadbanie, aby te zapisy potwierdził inspektor nadzoru inwestorskiego.

Z praktyki wiadomo, że pomimo starannego wyspecyfikowania wszystkich robót składających się na przedmiot zamówienia, wystąpią roboty dodatkowe i zamienne, za wykonanie których wykonawca ma prawo żądać dodatkowego wynagrodzenia. Aby takie wynagrodzenie (dodatkowe) otrzymać wykonawca musi sporządzić tzw. protokół konieczności wykonania robót dodatkowych (nawet wtedy, kiedy inicjatywa wykonania robót dodatkowych pochodzi od zamawiającego) i zadbać, aby konieczność wykonania robót dodatkowych potwierdził inspektor nadzoru inwestorskiego. Protokół konieczności nie jest dokumentem upoważniającym wykonawcę do żądania zapłaty za roboty dodatkowe. Po podpisaniu przez inspektora nadzoru inwestorskiego protokołu konieczności, wykonawca sporządza kosztorys dodatkowy na roboty wyspecyfikowane w tym protokole oraz aneks do umowy i wszystkie te trzy dokumenty załączone do pisma przewodniego przekazuje zamawiającemu (zob. art.630 § 2 kc).

W obecnych warunkach prawnych, zamawiającemu, który dąży do formy wynagrodzenia ryczałtowego, można zalecić (dla robót inwestycyjnych) odejście od dotychczasowej formy kosztorysu ofertowego z wyspecyfikowanymi wartościami: robocizny kosztorysowej, pracy sprzętu i transportu technologicznego, materiałów, kosztów pośrednich i zysku. Zamawiający (również z sektora finansów publicznych) może w specyfikacji istotnych warunków zamówienia ograniczyć treść kosztorysu ofertowego do wyceny przez wykonawcę ceny jednostkowej metra kwadratowego lub metra sześciennego powierzchni użytkowej obiektu kubaturowego z określeniem, że ta uśredniona wartość zawiera również: komunikację wewnątrz obiektu, pomieszczenia pomocnicze oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku z drogami i dojściami, a także z tzw. małą architekturą.

Dla tak ograniczonej treści kosztorysu ofertowego wraz z dokumentacją projektową i SIWZ, zamawiający musi w odrębnym dokumencie¹⁰ bardzo dokładnie określić standard wykonania oraz jakość materiałów, urządzeń (pompy, armatura itp.) użytych do wykonania zamówienia. Gdyby nie niebezpieczeństwo zarzutu konkurenta, że cena za jednostką miary jest rażąco niską ceną, można byłoby zrezygnować z żądania przedstawienia kalkulacji szczegółowej lub uproszczonej, wg dotychczasowych metod (lecz nigdy z kalkulacji na jednostkę miary).

W ofercie wykonawca wpisuje dwie wartości: cenę jednostkową jednostki miary oraz wynagrodzenie za cały przedmiot zamówienia opisany w dokumentacji przetargowej, SIWZ i dokumencie zawierającym wymagania dotyczące standardu i jakości (w tym użytych do budowy materiałów, przyborów i urządzeń).

Zamawiający może zastrzec w SIWZ, że w przypadku pojawienia się zarzutu o cenę rażąco niskiej, wykonawca w ciągu 3 dni przedstawi kalkulację ceny jednostkowej, na której zbudował swoją propozycję ceny za cały przedmiot zamówienia lub kosztorys ofertowy wg metody szczegółowej lub uproszczonej.

Podobnie można ustalić cenę ofertową na inwestycyjne roboty liniowe (woda, ścieki, linie gazowe i energetyczne), z tym, że zamawiający musi dysponować badaniami gruntu oraz orzeczeniem, co do kategorii gruntu, w którym układane będą ww. linie zasilające.

W następnej części artykułu omówię genezę sporów na tle pojęcia „rażąco niskiej ceny”.

¹ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. nr 19, poz.177, z późn. zm.)

² Ustawa z dnia 07 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. z 2003r. nr 207, poz.2016, z późn. zm.)

³ *przyp.red.* – zachęcamy Państwa do zapoznania się również z artykułem „Partnerstwo publiczno-prywatne – najnowsze inicjatywy unijne” p.Dariusza Piasty i „Nihil novi sub sole, czyli o partnerstwie publiczno-prywatnym – PPP” p.Jerzego Kubiszewskiego

⁴ Ustawa z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz.U. z 2002r nr 76, poz.694. z późn. zm.)

⁵ *przyp.red.* – wielu z Państwa niewątpliwie zetknęło się z wypowiedziami wykładawców i publicystów, że nieznane jest im pojęcie „kosztorysu ślepego”. Zaciętrzewienie w tej materii świadczy chyba o zbytym puryźmie. W czym bowiem gorszy jest „ślepy kosztorys”+”kosztorys” od określeń FIDIC’owskich (i in.) „przedmiar robót”+”wyceniony przedmiar robót” (albo, jak kto woli: „przedmiar robót” i „Przedmiar Robót”) – patrz artykuł pana dr.inż.J.Kulejewskiego „Kalkulacja kosztorysowa robót inżyniersko – budowlanych według Warunków Kontraktowych FIDIC” w "Buduj z Głową" nr 2/2003

⁶ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. – Kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz.93, z późn. zm.)

⁷ Ustawa z dnia 05 kwietnia 2001 r. o cenach (Dz.U. nr 97, poz.1050, z późn. zm.)

⁸ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2004r. w sprawie określenia metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego, obliczania planowanych kosztów prac projektowych oraz planowanych kosztów robót budowlanych określonych w programie funkcjonalno-użytkowym (Dz.U. nr 130, poz.1389)

⁹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego Budownictwa z dnia 13 lipca 2001r. w sprawie metod kosztorysowania obiektów i robót budowlanych (Dz.U. nr 80, poz.867) – **nieobowiązujące**

¹⁰ *przyp.red.* – w Specyfikacji Technicznej Wykonania i Odbioru Robót